

RYSZARD JADCZAK

PERFEKCJONIZM AKSJOLOGICZNY

W kr gu my li Henryka Elzenberga - Karpacz 17-21 IX 1997

110 rocznica urodzin i 30 rocznica mierci Henryka Elzenberga (1887-1967) była okazj do zorganizowania przez Instytut Filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego, wraz z Oddziałem Wrocławskim Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, konferencji po wi conej temu filozofowi.

Tematyka wygłoszonych referatów dowiodła, e potraktowano konferencj jako dobr okazj do twórczego namysłu nie tylko nad rozwojem my li Elzenberga, ale tak e do skonfrontowania jej ze współczesn refleksj filozoficzn . W istocie konferencja zamieniła si w robocze seminarium aksjologiczne, co było zasług zwłaszcza dr Andrzeja Lorczyka, głównego organizatora konferencji.

A oto tematyka wyst pie konferencyjnych:

Michał Woroniecki (Pa stwowa Wy sza Szkoła Sztuk Plastycznych, Gda sk): *Uzupełnienia do biografii Henryka Elzenberga. Autor przypomniał niepublikowany tekst wspomnieniowy Marii Prüfferowej o Elzenbergu oraz podzielił si własnymi ustaleniami ty cz cymi niektórych fragmentów yciorysu filozofa.*

Ryszard Jadcza k (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toru): *Wczesny okres w twórczo ci Henryka Elzenberga. Odwołuj c si m. in do materiałów archiwalnych, przedstawiono drog twórcz Elzenberga pocz wszy od studiów zagranicznych, poprzez badania nad Markiem Aureliuszem i Leibnizem, do podj cia działalno ci na gruncie warszawskim w pocz tkach lat dwudziestych.*

Lucyna Wi niewska (Wy sza Szkoła Pedagogiczna, Kielce): *Koncepcja warto ci J. Brauna w wietle refleksji aksjologicznej Henryka Elzenberga. Zarówno Jerzego Brauna (1901-1975) jak i Elzenberga ł czył krytyczny stosunek do Szkoły Lwowsko-Warszawskiej w jej nurcie logistycznym, odrzucenie aksjologicznego relatywizmu i przekonanie o potrzebie kulturowania warto ci o wymiarze absolutnym.*

Józef Kosian (Uniwersytet Wrocławski): *Henryk Elzenberg a mistyka. Sceptycyzm Elzenberga wobec zdolno ci poznawczych rozumu doprowadził go do przekonania o niemo no ci sformułowania kryterium prawdy. Był on te istotnym składnikiem mistycyzmu, który u Elzenberga ł czył si z religijno ci .*

Ulrich Schrade (Politechnika Warszawska): *Henryk Elzenberg a chrze cija stwo. Niech Elzenberga wobec chrze cija stwa wywiódł referent*

z jego aksjologii i antropologii zła. Za zło odpowiedzialna jest natura (pop dy). Etyk Elzenberga zinterpretował jako „etyk wolno ci”.

Agnieszka Nogal (Polska Akademia Nauk, Warszawa): *W tki antropologiczne w my li Henryka Elzenberga*. Autorka skupiła si na perfekcjonizmie Elzenberga, który wi e si z warto ciami dobra i pi kna. Podj ła te analiz idei (programu) wyrzeczenia (zewn trznego, wewn trznego) i racji owego wyrzeczenia.

Robert Zaborowski (Uniwersytet Warszawski): *wiat uczu w „Kłopocie z istnieniem” Henryka Elzenberga*. Referent zauwa ył, e o ile my l ma w pogl dach Elzenberga charakter przedmiotowy, to uczucie - charakter podmiotowy. Porównał te rozpoznania Elzenberga, tyzcz ce uczu , do pogl dów na rol uczu u innych autorów, zarówno polskich jak i obcych.

Łukasz Nysler (Uniwersytet Wrocławski): *Warto ci i demokracja. O etyce J. Deweya w kontek cie my li Henryka Elzenberga*. Autor skoncentrował si na przedstawieniu pogl dów J. Deweya, zawartych w jego pracy *Demokracja i wychowanie*, które skłoniły go do odrzucenia istnienia innych warto ci ni utylitarne, i odniósł je do stanowiska Elzenberga w kwestii warto ci.

Marcin Zdrenka (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toru): *Jak Elzenberg umyka Baumanowi. Konfrontacja z etyk ponowoczesn* . Po rekonstrukcji podstawowych pogl dów Zygmunta Baumana na etyk , stwierdził mo na, e aden z jego zarzutów nie odnosi si i nie trafia w koncepcj etyki projektowanej przez Elzenberga.

Marek Rembierz (Uniwersytet l ski, Cieszyn): *Dramatyczna wspaniato ycia. Hermeneutyka ludzkiej egzystencji w rozwa aniach Henryka Elzenberga (analiza niektórych w tków)*. Analiza dotyczyła głównie tych aspektów ludzkiej egzystencji, które odnosz si do sensu i bezsensu ycia.

Paweł Bortkiewicz (Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa): *Człowiek wobec mierci. Humanizm i heroizm umierania w „Kłopocie z istnieniem” Henryka Elzenberga*. Referent podj ł prób zrekonstruowania pogl dów Elzenberga tyzcz mierci, umierania i samobójstwa, w kontek cie pytania o sens ycia i sens mierci.

Maria Kostyszak (Uniwersytet Wrocławski): *Mówienie według, mylenie przeciw warto ciom*. Elzenberg mówi „według warto ci”. My lenie o warto ciach musi uwzgl dnia sytuacj ontologiczn podmiotu. Tu istotne s rozpoznania, jakich dokonał (w kontek cie tradycji filozofii europejskiej) Martin Heidegger.

Ryszard Wi niewski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toru): *Elzenberg w perspektywie europejskiej filozofii warto ci*. Autor podj ł prób okrelenia ródeł, miejsca i znaczenia aksjologii Elzenberga, odwołuj c si do podstawowych kierunków nowo ytniej my li etycznej i filozoficznej.

Artur Jeziorowski (Uniwersytet Wrocławski): *Skryto i jawno warto ci*. Referent przedstawił problemy stojące przed aksjologiczną interpretacją tekstu filozoficznego, przy wykorzystaniu metody hermeneutycznej, która wydaje się pożyteczna zwłaszcza w odniesieniu do filozoficzno-literackich utworów Elzenberga.

Andrzej Lorczyk (Uniwersytet Wrocławski): *Próba rekonstrukcji pónej aksjologii Henryka Elzenberga*. Odwołał się m. in. do torów wykładów Elzenberga (czyli trzeciego okresu jego twórczości), referent skoncentrował swoją uwagę na analizie takich pojęć jak: nadwartość, powinność, sens.

Lesław Hostycki (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin): *Czy warto ci użyteczne i warto ci? Na marginesie perfekcjonizmu aksjologicznego Henryka Elzenberga*. Zaproponowano takie spojrzenie na Elzenberga koncepcji wartości, które pozwoliłoby na włączenie w zakres pojęcia „wartość” koncepcji wartości użytecznych.

Marek Magdziak (Uniwersytet Wrocławski): *Modalność aksjologiczna*. Referent podjął próbę analizy niektórych twierdzeń Elzenberga dotyczących powinności, przy wykorzystaniu logiki (logika powinności). Rozwinięte konsekwencje tych twierdzeń, w odniesieniu do bytów rzeczywistych, powinnych i pomysłowych.

Krzysztof Skowroński (Uniwersytet Opolski): *Perfekcjonizm aksjologiczny a dzieje. Koncepcja dwutorowości dziejów Henryka Elzenberga*. Autor podjął się rekonstrukcji historyzoficznej refleksji Elzenberga, który filozofia dziejów rozumie jako aksjologię dziejów. Elzenberg szuka i nie znajduje w dziejach potwierdzenia na postać w realizacji wartości perfekcyjnych.

Leszek Kleszcz (Uniwersytet Wrocławski): *Henryk Elzenberg a Nietzsche*. Po wydobyciu w twórczości Elzenberga, autor zauważył, że obaj filozofowie mieli m. in.: indywidualizm, pewne wartości perfekcyjne, filozofia wolności, dążenie do zdobycia niezależności duchowej. Różni się natomiast w poglądach na status i charakter wartości.

Tadeusz Kobierzycki (Akademia Muzyczna, Warszawa): *Cierpienie jako sytuacja egzystencjalna i etyczna*. Referent omówił stanowiska Elzenberga i Jaspersa w kwestii roli, charakteru i „wartości” cierpienia. Rozróżnił pojęcia: cierpienie rzeczywiste i nierzeczywiste, bezcierpienie, szczytowość, zbawienie.

Bogusław Pa (Uniwersytet Wrocławski): *Rudymenty filozofii G. W. Leibniza w ujęciu Henryka Elzenberga*. Autor przedstawił Elzenberga interpretację podstaw systemu Leibniza (wykładni „zasady racji” oraz koncepcji substancji), poddając ją także analizie i krytyce.

W omówionej dyskusji, która towarzyszyła wystąpieniom wszystkich referentów, centralnym problemem okazał się status i charakter wartości, ewolucja w tej kwestii stanowiska Elzenberga, stosunek wartości użytecznych

do perfekcyjnych. W ród referentów przeważa ali ludzie młodzi, dla których my I Elzenberga stała si tak e inspiracj dla rozwa a maj cych zasadnicze znaczenia dla prowadzonych przez nich samych bada i poszukiwa teoretycznych. Materiały konferencji maj by udost pnione w specjalnej publikacji zwartej.